

Aalscholvers op slaapplaatsen in Nederland in januari 2004

Aalscholvers zijn tegenwoordig een gewone verschijning in de winter. Zelfs in stadsvijvers en grachten zijn ze niet meer weg te denken. Met zo'n ruime verspreiding is het dan ook de vraag of de reguliere midwintertelling wel voldoet om tot een goede schatting van het aantal in ons land verblijvende Aalscholvers en hun lokale verspreiding te komen. Aangezien de vogels zich 's avonds concentreren op gemeenschappelijke slaapplaatsen ontstond het idee een landelijke slaapplaattelling te organiseren. In januari 2003 lukte het maar deels om alle plekken geteld te krijgen, maar in 2004 was de animo des te groter. Ruim 200 tellers gingen op pad om vanaf de namiddag tot in de schemering slapende Aalscholvers te tellen. Vrijwel alle 224 bekende slaapplaatsen werden geteld, inclusief enkele gebieden over de grens met België, waarvan bekend is dat de vogels op Nederlandse wateren voedsel zoeken.

In totaal werden op 163 slaapplaatsen liefst 25.745 Aalscholvers vastgesteld: gemiddeld 167 vogels per plek (maximum 3251, mediaan 70). Het zwaartepunt van de verspreiding lag duidelijk in het IJsselmeergebied (figuur 1). In deze regio (incl. Veluwerandmeren) bevond zich 40% van alle overnachtende vogels. Toplocaties waren de strekdam De Banaan in Den Oever (3251) en het in 2003 opgespoten eiland De Kreupel in het IJsselmeer (2250). Een tweede regio met grote aantallen was het rivierengebied (26% van alle vogels), met de grootste slaapplaats in de Drutense Waarden langs de Waal (555). Behoorlijke aantallen vinden we verder op een aantal plaatsen in Noord-Nederland en in het westen van het land. Zowel in de Waddenzee als in het Deltagebied werden naar verhouding weinig Aalscholvers gezien, terwijl deze regio's in nazomer en najaar wel grote aantallen herbergen. Kennelijk zijn de zoute wateren in de winter dus niet interessant. Bij slaapplaatsen in de buurt van de Noordzeekust (o.a. in de Amsterdamse Waterleidingduinen en bij IJmuiden) bleken binnenvliegende Aalscholvers voornamelijk uit het binnenland te komen.

Vergeleken met 2003 was het aantal vogels per slaapplaats in 2004 gelijk tot enkele malen hoger. Uitgaande van de 74 slaapplaatsen die in beide jaren werden geteld, en opgeteld naar regionaal niveau, ging het om een toename van 27% tot bijna 250% per regio. De sterkste groei deed zich voor in het Deltagebied, in Zuid-Nederland (voornamelijk Maasdal) en in Noord-Nederland. In het IJsselmeergebied, West-Nederland en het rivierengebied (IJssel, Waal, Rijn) werd een relatief geringe toename geregistreerd. Op basis van de aantalsveranderingen tussen 2003 en 2004 hebben we ook een schatting gemaakt voor de onvolledige telling van 2003. Deze komt neer op 16.400 vogels. Dat

het aantal in 2004 zoveel groter was, heeft ongetwijfeld te maken met de veel mildere weersomstandigheden in de winter. Opvallend is ook dat Aalscholvers in de winter steeds vaker de broedkolonies als slaapplaats gebruiken, en soms ook daadwerkelijk eerder met broeden gaan beginnen.

Hoe staan de aantallen op de slaapplaatsen in verhouding tot de aantallen die overdag worden geteld? Van 2004 zijn nog geen resultaten bekend van de midwintertelling. Midwintertellingen in 2001-2003 leverden resp. 19.400, 18.100 en 23.700 vogels op. De geschatte aantallen voor 2003 (16.400) passen goed in dit beeld, maar de bijna 26.000 Aalscholvers die in 2004 werden geteld zijn tot nu toe bij tellingen overdag nog nooit vastgesteld. Voor het maken van populatieschattingen in de winter lijken slaapplaattellingen dan ook beter geschikt.

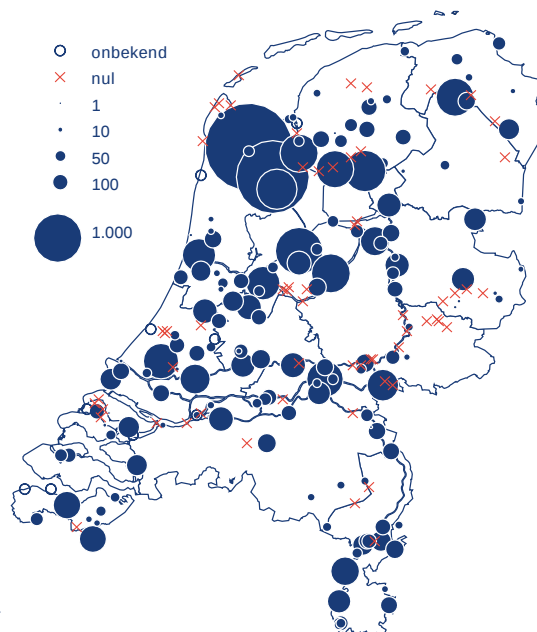
Met dank aan alle tellers die in 2004 een bijdrage leverden aan de slaapplaattellingen.

Jeroen Nienhuis
(jeroen.nienhuis@sovon.nl) &
Stef van Rijn
(s.vrijn@riza.rws.minvenw.nl)

Foto links: Mervyn Roos/RIZA.
Slaapplaats van Aalscholvers
bij genaal Wouda in Lemmer.

Foto rechts: Philip Friskorn

Figuur 1. Verspreiding van Aalscholvers op slaapplaatsen in 2004.